

Toplantı : 9

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1270 e ek

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporları (Millet Meclisi 2/888; Cumhuriyet Senatosu 2/267)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 900)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 9644*

15 . 5 . 1969

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 15 . 5 . 1969 tarihli 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci Geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Ferruh Bozbeyle
Millet Meclisi Başkanı

*Not : Bu teklif 8 . 5 . 1969 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 14 ve 15 . 5 . 1969 tarihli 93 ve 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir.
(Millet Meclisi S. Sayısı : 900)*

(I)

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/267
Karar No. : 28*

17 . 5 . 1969

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 15 . 5 . 1969 tarihli 94 ncü Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 15 . 5 . 1969 tarihli ve 9644 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına ve Başkanlıkça Komisyonumuza gönderilmiş olmakla, Komisyon Başkanlık Divanının tensibi ile Millet Meclisi metni ve gerekçeleri Komisyon üyelerine dağıtılmış, Komisyon da 17 . 5 . 1969 Cumartesi günü saat 10,00 için davet olunmuştur.

Tensibedilen günde toplanan Komisyonumuzda bâzi üyeler (48) saatlik müddetin geçmemiş olması dolayısıyla müzakere açılmıyacağı yolunda itirazda bulunmuş, bu bakımdan usul müzakeresi açılmış, meticede mevzuun müzakeresine geçilmesine ekseriyetle karar verilerek aşağıdaki sonuca varılmıştır.

I - Teklif, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin 2 nci fıkrasının değiştirilmesi ve geçici 11 nci maddenin kaldırılmasıyla, söz konusu 68 nci maddenin 2 nci fıkrasında yer alan «... affa uğramış olsalar da» ibaresinin metinden çıkarılması ve bu hükmeye ilişkin olup gerekli düzenlemeyi yapan geçici 11 nci maddenin de vücutuna ihtiyaç kalmamış olması nedeniyle Anayasadan tamamen çıkartılmasını öngörmektedir.

Af müessesesinin şümulünü kanunlarımız tadat ve tasrih etmiştir. Zaruret olmadıkça istisnalar yaratmaya mahal olmadığı gibi, Anayasamız dibacesinde, bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak, bölünmez bir bütün olarak görüneyi, 10 ncu maddesinde Devletin, kişinin temel hak ve hürriyetlerini sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlıyan siyasi engelleri kaldırmasını ve gerekli şartları hazırlamasını, 12 nci maddesinde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmamasını, 55 nci maddesinde vatandaşların seçme ve seçilme haklarına sahibolduklarını emretmekte, getirilen teklif de bu esasların tahakkukuna imkân hazırlamaktadır.

Bu anlayış içinde, değişen şartların bir sonucu telâkki edilen teklif Komisyonumuzca da aynen benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 ncu maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulum tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan Kastamonu <i>Ahmet Nusret Tuna</i>	Sözcü Samsun <i>Refet Rendeçi</i>	Tabii Üye Sezai O'Kan Müzakerelerde muhalefeti bildirdi. İmzada bulunmadı.	Balıkesir <i>Nuri Demirel</i>
---	---	---	----------------------------------

Çankırı <i>Gürhan Titrek</i>	Diyarbakır Muhafifim. Söz hakkım mahfuzdur <i>Selâhattin Cizrelioğlu</i>	Hatay <i>Mustafa Deliveli</i>	Maras <i>Adnan Karaküçük</i>
---------------------------------	---	----------------------------------	---------------------------------

Rize <i>Osman Mecdi Agun</i>	Sakarya <i>Mustafa Tıgıl</i>	Tekirdağ Hayri Mumcuoğlu Müzakerelerde muhalefeti bildirdi. İmzada bulunmadı.
---------------------------------	---------------------------------	---

(II)

Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Anayasa ve Adalet Komisyonu

Esas No. : 2/267

Karar No. : 30

27 . 10 . 1969

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkındaki kanun teklifine dair Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun 17 Mayıs 1969 tarihli ve esas 2/267; Karar 28 sayılı raporu Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 21 Mayıs 1969 tarihli 65 nci Birleşiminde, Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan tarafından verilen önerenin kabul edilmesi üzerine geri gönderilmekle Komisyonumuzun 27 Ekim 1969 tarihli Birleşiminde teklif sahipleri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Önergenin esası hakkındaki müzakerelere geçilmeden evvel üyelere Lûtfi Akadlı tarafından yapılan ve teklifin Millet Meclisindeki müzakerelerinde ivedilikle görüşme konusu kılındığı ve beş günlük süre konulması hükmüne uyulmadığı yolundaki görüş açıklanmış ve üyelere Sedat Çumralı bu hususun bir Su Komisyonunda görüşülmesini teklif etmiş ancak Millet Meclisi İktüzüğünde bir teklifin veya tasarruğun hemen yahut öncelikle müzakeresi hakkında ittihaz olunan kararın ivedilik kararı sayılmayacağı ve bir tasarı veya teklifin ikinci görüşmesinin beş günden evvel yapılabilmesinin Hükümet ve ilgili Komisyon tarafından istenebileceğine dair hükümlerin yer almış olması nedeniyle ve söz konusu kanun teklifinin de Millet Meclisinde iki defa görüşmeye konu yapılmış olması ve nihayet bu kabül hususların Komisyonumuzda incelenmesine mesaj bulunmaması hasebiyle, beş üyenin lehteki oyuна karşı altı üyenin aleyhteki oyu ile benimsenmemiştir.

Cumhuriyet Senatosu Çanakkale Üyesi Nahit Altan tarafından verilen ve Genel Kurulun 21 Mayıs 1969 tarihli 65 nci Birleşiminde kabul edilen önerge şu esasları ihtiva etmektedir.

«Teklif ilk defa 229 Parlömanter tarafından yapılmıştır. Yapılan teklif Anayasamızın 68 nci maddesine (ancak 12 Haziran 1960 tarih ve 1 numaralı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Adalet Divanıca mahkûm edilip de affedilmiş olanlarla 38 sayılı Tedbirler Kanunu ile mahkûm edilip, affedilmiş olanlara yukardaki fıkrada yazılı Milletvekili seçilme yasağı tatbik olunmaz.) şeklinde fıkra eklenmesini ihtiva ettiği halde, Millet Meclisi Anayasa Komisyonu bunu genişleterek, ve değiştirerek, Millet Meclisine sunmuş ve Millet Meclisinden de aynen kabul edilerek Cumhuriyet Senatosuna gönderilmiştir.

Teklif yapanların gayesi çok mahdut bir zümreyi ilgilendirdiği ve tamamen şimdiye kadar çıkarılan ve huzur getirici siyasi affı tamamlayıcı olduğu halde, Cumhuriyet Senatosuna getirilen metin çok şümüllü olup, demokratik nizamı yıkıcı faaliyette bulunmaktan mahkûm olanlara da teşmil edilmiştir.

Bu ise, teklifin gayesine aykırıdır. Teklif sahiplerinin gayesine uygun bir müzakereye girilmesi gereklidir.»

Söz konusu önerge komisyonumuz müzakerelerinde ihtiva ettiği esaslar yönünden ele alınmış ve genel af müessesesinin mahiyeti ve istisnaların yer almasında fayda bulunamayacağı nedenleriyle benimsenmiyerek Anayasa ve Adalet Komisyonunun 17 Mayıs 1969 tarihli ve esas 2/267; karar 28 sayılı raporunda ve bu rapora esas metinde ısrar edilmesi hazır üyelerin ittifağının oyu ile kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Kastamonu
A. N. Tuna

Sözeü
Samsun
R. Rendeci

Kâtip
Tokat

Meselenin esası hakkında Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş bulunan metnin uygun olduğu ve kabul edilmesi reyindeyim. Ancak, görüşülen kanun teklifinin Millet Meclisindeki müzakeresinin Millet Meclisi İktüzüğü hükümlerine uygun olarak cereyan etmiş bulunup bulunmadığının, dosyasının celbi suretiyle, incelenmesi için Lûtfi Akadlı tarafından yapılan teklifin reddolunmasına muhalifim.

Z. Betil

Tabii Üye

Esasına muhalif olduğum teklif hakkındaki usul uyuşmazlığının bir Su Komisyonunda görüşülmesi lehinde oy kullandım ve Nahit Altan'ın önergesinin reddine dair olan Komisyon kararına katıldım.

S. O'Kan

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Anayasanın 155 nci maddesinde;

(Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler ivedilikle görüşülemez) denilmektedir.

Millet Meclisi İçtüzüğüne göre de ivedilikle görüşülmiyen tasarı ve tekliflerin iki defada görüşülmesi ve iki görüşme arasında beş gün geçmiş olması lazımdır. Ve bu beş günlük süre ancak Hükümet veya yetkili komisyonun yazılı teklifiyle kısaltılabilir.

Söz konusu kanun teklifinin Millet Meclisi Genel Kurulundaki birinci müzakeresiyle ikinci müzakeresi arasında beş gün değil, üç gün geçtiği söylenilmektedir. Sürenin kısaltılması için Hükümet veya yetkili komisyon tarafından yazılı teklifte bulunulmuş ve Millet Meclisi Genel Kurulunca karar verilmiş olup olmadığı Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu dosyasından anlaşılamamaktadır.

Esasa girilmezden önce usule ait olan ve önem taşıyan bu hususun incelenilmesi gerektiği reyindeyim.

L. Akadlı

Balıkesir
N. Demirel

Çankırı
G. Titrek

Hatay
M. Deliveli

Konya

Meselenin esası hakkında Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş bulunan metnin uygun olduğu ve kabul edilmesi reyindeyim.

Ancak, görüşülen kanun teklifinin Millet Meclisindeki müzakeresinin Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine uygun olarak cereyan etmiş bulunup bulunmadığının, dosyasının celbi suretiyle, incelenmesi için Lûtfi Akadlı tarafından yapılan teklifin reddolunmasına muhalifim.

S. Çumralı

Maras

A. Karaküçük

Rize

O. M. Agun

Sakarya

Söz hakkım saklıdır.

M. Tırlı

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Milletvekili seçilme yeterliği.

Madde 68. — Otuz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

Türkçe okuyup yazma bilmiyenler, kısıtlılar, yükümlü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvazzaf askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmıyanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar haric olmak üzere - beş yıldan fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, milletvekili seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve astsubaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler.

MADDE 2. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Milletvekili seçilme yeterliği.

Madde 68. — Otuz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

Türkçe okuyup yazma bilmiyenler, kısıtlılar, yükümlü olmasına ve muaf bulunmamasına rağmen muvazzaf askerlik hizmetini yapmayanlar veya yapmış sayılmıyanlar ve kamu hizmetlerinden yasaklılar ile ağır hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giymiş olanlar ve - taksirli suçlar haric olmak üzere - beş yıldan fazla hapis cezasıyla veya zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlardan biriyle kesin olarak hüküm giymiş olanlar, milletvekili seçilemezler.

Aday olmak, memurluktan çekilme şartına bağlanamaz. Seçim güvenliği bakımından hangi memurların ne gibi şartlarla aday olabilecekleri kanunla düzenlenir.

Hâkimler ile subay, askerî memur ve astsubaylar, mesleklerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve seçilemezler.

MADDE 2. — 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 11 nci geçici maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 68 nci maddesinin değiştirilmesi ve 11 nci geçici maddesinin kaldırılması hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

